בס"ד

גליון

שיחתי

שיעורי הרב
משה יצחק
אויסטערליץ
שליט"א

רח
תולדות תשפ"ז

מכון שיחתי
שיעורי הרב משה יצחק אויסטערליץ שליט"א

ברכות ומטעמים פאר אידישע קינדער

א בליק אריין אין די חומשים

עס איז דא א ידיעה וואס איז נוגע פארן אויסשטעל פון פרשת תולדות, א זאך וואס מאכט זיך ביי אסאך פרשיות. אבער בעת ביי אנדערע פרשיות איז דער סארט ענין עפעס וואס איז נאר נוגע פאר יחידים וואס זענען מער אריינגעטון אין דעם נושא, און אנדערע מענטשן האבן וויניגער אינטערעסע אין אזעלכע סארט ענינים, איז אבער אנדערש פרשת תולדות. דארט קען דער ענין - הגם עס איז נאר בדרך מנהג - זיך פארציען צו אן "ערנסטע שאלה" פון דיני ממונות, [וואס קען אפילו פירן צו א דין תורה.]

וואס איז דער נושא? אין אלע חומשים פון די לעצטע עטליכע הונדערט יאר איז די פרשה אויסגעשטעלט און איינגעטיילט לויט די זיבן עליות פון שבת: **שני**, **שלישי**, **רביעי**, א.א.וו. [עס איז דא אן אלטער שמועס וועט פונקטליך עס האט מחבר געווען דעם אויסשטעל, און ווי וויט מען דארף טאקע גיין לויט די פארשריפטן, אבער דאס איז נישט דער ענין וואס מיר ווילן יעצט באהאנדלען.]

עס מאכט זיך אבער אסאך מאל אז עס זענען דא חילוקים צווישן איין חומש און א צווייטן וואו מען זאל זיך אפשטעלן. אין **פרשת תולדות** איז דא א חילוק צווישן **רוב חומשים** וואס זענען פארשפרייט אין די לעצטע הונדערט יאר, קעגן די חומשים וואס זענען געווען אנגענומען אין די חסידישע קרייזן אין די מער פריערדיגע יארן. לאור דעם האט מען לעצטנס פרובירט צוריק מחדש צו זיין עטרה ליושנה, און אין געוויסע נייערע חומשים וואס מען האט געדרוקט האט מען עס צוריקגעשטעלט אזוי ווי עס איז געווען מקדמת דנא.

דער שינוי אינעם אויסשטעל איז: וואו איז "**שישי**" אין פרשת תולדות און וואו איז "**שביעי**"? דער אנגענומענער סדר וואס דער עולם איז צוגעוואוינט, [אזוי ווי עס שטייט אין די פארשפרייטע חומשים,] אז שישי הייבט זיך אן ביי דעם פסוק "**ויתן לך**". שביעי קומט אויס ממש ביים סוף פון די פרשה, צוויי פסוקים פאר מפטיר, דארט וואו עס ענדיגן זיך די וועדטער אז דער אייבערשטער זאל געבן פאר יעקב אבינו די "**ברכת אברהם**" - די ברכה וואס יצחק אבינו האט אים געגעבן וועו ער האט זיך געזעגנט פארן גיין חתונה האבן. [בדרך אגב, אזוי ווי דער שביעי אין חומש געפינט זיך אזוי נאנט צום סוף פרשה, דארף מען אין די פלעצער וואס מען פירט זיך - ווי עס איז מקובל אין אסאך חסידישע קהילות - צו זיין מדקדק צו צולייגן כאטש איין הוספה (אחרון), אינזין האבן זיך אפצושטעלן פריער אין די פרשה, ווייל נאך שביעי וועט שוין נישט זיין קיין פלאץ צו מאכן אן אחרון.] דאס איז, דער מער באקאנטע וועג פון **שישי** און **שביעי**.

אבער אין די **אלטע חומשים** - וואס דאס נעמט אריין די חומשים וואס זענען געדרוקט געווארן אין **זשיטאמיר** און **סלאוויטא**, וואס זענען געווען די מערסטע פארשפרייט אין גאנץ **אוקראינע**, ווי אויך אינעם חומש פונעם הייליגן **קאמארנער** זי"ע- זעט מען אז דער סדר איז געווען אנדערש אויסגעשטעלט, לכאורה לויט דעם מנהג המקום.

דער שישי האט זיך דארט אנגעהויבן עטליכע פסוקים פאר "ויתן לך", ביי די וועדטער "כידי עשו אחיו שעירות **ויברכהו**". דער שביעי איז געווען פיל פריער ווי אונזער שביעי, כמעט א גאנצע עמוד פריער אינעם ספר תורה, דארט וואו יצחק אבינו זאגט פאר עשו נאכדעם וואס ער האט זיך דערשראקן: "ווער איז פריער דא געווען און צוגענומען די ברכות? אבער מיט דעם אלעם ציה איך נישט צוריק, **גם ברוך יהיה!**" דארט שטעלט מען זיך אפ פאר שישי, און פון דארט הייבט זיך

אן **שביעי** מיט די ווערטער: "כשמוע עשו את דברי אביו".

"באהאלטן" דעם "ויתן לך"

וואס זענען די צדדים פארוואס אין די גאר אלטע חומשים איז עס געווען אזוי אויסגעשטעלט? מען ווייסט נישט קיין געניוע טעמים, אבער מען קען קלערן פארשידענע חשבונות. אפשר קען מען זאגן בדרך צחות א נתינת טעם דוקא אויף דעם אלטן ווען, פארוואס אויסצושטעלן שישי אזוי אז עס זאל זיך 'נישט' אנפאנגען ביי **"ויתן לך"**. דאס איז ווייל "ויתן לך" איז א פרשה וואס דער עולם זוכט זייער שטארק עולה צו זיין.

מען זעט אז אין די פריערדיגע צייטן איז שוין געווען דער סדר אז מען האט עס ספעציעל פארקויפט, טאקע כדי מען זאל זיך נישט ארומשלאגן ווער עס באקומט עס; **ווער עס האט געגעבן די העכסטע פרייז, האט עס באקומען.** איינע פון די בעסטע עצות צו זוכה זיין צו א ברכה איז אז עס זאל זיין "סמוי מן העין", ווי די גמרא זאגט: "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין". קיינער זוכט נישט קיין קנאה פון אנדערע, וואס זאל חס ושלום גורם זיין אז די ברכה זאל נישט קומען מיט אזא שפע און שטארקייט.

וועו דער גאנצער עולם האלט מיט די קריאת התורה און מען שטעלט זיך אפ אין חומש פונקט פארן פסוק "ויתן לך", עפנט יעדער איינער א פאר אויגן: **ווער וועט זיין דער גליקליכער וואס גייט יעצט באקומען "ויתן לך"**? אה, פלוני האט עס געקויפט, אדער יענער האט עס געקויפט פאר אים. עס איז א שאד אז די ברכה פון "ויתן לך" זאל ווערן ארומגענומען מיט אזעלכע אפענע בליקן און קנאה. [איך מיין נישט דא אריינצוגיין אין פחדים פון עין הרע אויף אן אופן וואס מען האט נישט געזען ביי רבותינו הקדושים, אבער בכלל איז נישט קיין טובה צו זוכן אז דער גאנצער עולם זאל קוקן מיט קנאה.]

משא"כ אויב "ויתן לך" איז 'אינמיטן' אן עליה, האט מען נישט קיין צייט זיך צו פאקוסן דערויף; עטליכע פסוקים פריער כאפט מען נאך נישט אז מען האלט שוין ביי "ויתן לך". בשעת קריאת התורה איז דאך נישט קיין צייט אפצושטעלן און גיין זוכן, ממילא גייט עס מער "בהבלעה". דורך דעם איז **די ברכה מער אפגעהיטן,** און אפשר איז עס אזוי מער א **שלימות'דיגע ברכה.**

נאך מער איז עס וויכטיג, וועו מ'טראכט פון דעם איד וואס האט עולה געווען איין עלי' פריער, ער האט שוין מיטגעהאלטן אינעם ספר תורה, ער האט שוין געזען די ווערטער **"ויתן לך"** וואס האבן אים שוין "אריינגעשיינט" אין די אויגן, און פלוצלינג שטעלט מען זיך אפ גלייך פאר "ויתן לך" און מען גיבט עס פארן קומענדיגן - דאס קען מען גאר נעמען אויף א פערזענליכן אופן ח'ו. ממילא, אויף דעם וועג וואס מען לייגט אריין "ויתן לך" 'אינצווישן' די פסוקים, שפארט מען זיך איין די אומאיינגענעמליכקייטן.

דער גאנץ פשוט'ער טעם פארוואס "ויתן לך" זאל זיין א חלק פון א המשך, איז מסתמא אויך געוואנדן אין די צוויי פשטים אין רש"י איבער די אות ו' פון "ויתן". לויטן ערשטן פשט, אז עס מיינט **"ויתן ויחזור ויתן"**, קען זיין אז "ויתן לך" איז א נייע התחלה און די ו' קומט פשוט מוסיף צו זיין אויף די ברכה. אבער לויטן צווייטן פשט אין רש"י, אז די **ו'** פון **"ויתן לך"** איז א המשך צו "ריח שדה אשר ברכו השם", איז עס דאך אינמיטן אן ענין. בדרך כלל, שטעלט מען זיך נישט אפ ממש אינמיטן א המשך, וואס נעמט אוועק די פליסיגקייט פון די פשטות הפסוקים.

לגבי דעם אנדערן חלק, וואו ס'זאל זיין דער 'שביעי', קודם כל קען זיין אז ס'איז אביסל תלוי איינס אינעם אנדערן, ווייל אויב 'מ'הייבט' אן פריער פארן 'שישי', קען מען זיך אויך 'אפשטעלן' פריער. [באופן כללי טיילט מען איין די פרשיות אויף אן אייניגן און מסודר'דיגן אויסשטעל,] אבער ס'קען אפשר אויך זיין אנדערע צדדים. מ'קען דן זיין לגבי אנפאנגען אן עלי' מיט די ווערטער "כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה", אפשר האבן אנדערע געהאלטן אז ס'איז נישט אזוי לכתחילה, ווייל דער געווייין פון עשו איז נישט עפעס וואס האט געברענגט גוטס פאר אידישע קינדער.

על כל פנים, ווי מ'האט געשמועסט, איז על פי הלכה ביידע וועגן נישט קיין שאלה; ס'איז נאר גוט אז מ'זאל עס באמערקן. וויאזוי איז דער אויסשטעל פון די חומשים ביי רוב ציבור אין דעם בית המדרש, אז דער עולם זאל נישט ווערן צעטומלט, און אויב מ'האט א געפיל פון מחזיר זיין עטרה ליושנה - אזוי ווי ס'איז געווען אין די **חומשים** וואס זענען געדרוקט געווארן דורך די **צדיקים בעלי רוח הקודש** - איז אוודאי דא א חשיבות פון מנהג רבותינו בידינו.

מ'דארף וויסן וואס מ'קויפט...

אבער פארוואס איז עס אזא וויכטיגע ידיעה וואס קען זיין גאר שטארק נוגע להלכה למעשה אפילו אין דיני ממונות?

ס'איז דא אן אינטערעסאנטע לשון אינעם **רמ"א** ביי די הלכות פון **שמחת תורה.** לויט דעם מנהג וואס דער רמ"א ברענגט, פלעגט מען שמחת תורה ביינאכט נאך די הקפות, וועו מ'האט געליינט אין די ספר תורה, נישט דוקא ליינען פרשת וזאת הברכה. דער לשון פונעם רמ"א איז אז מ'האט געליינט די "נדרים שבתורה".

דער משנה ברורה אויפ'ן פלאץ קלארט גלייך אויס אז ס'איז נישט ווי אנדערע האבן געמיינט, אז שמחת תורה ביינאכט ליינט מען די הלכות "נדרים" פון פרשת מטות. וואס האט דען שמחת תורה מיט פרשת מטות? נאר **"נדרים שבתורה"** מיינט די פרשיות אין די תורה וואס מ'פלעגט דורכאויס דעם יאר אסאך **שנדר'ן** דערויף און מ'פלעגט עס קויפן פאר גרויסע געלטער. אזוי איז טאקע געווען

איינגעפירט אין פארשידענע פלעצער; דער הייליגער **קאזשניצער מגיד** ז'ע האט זיך אזוי געפירט אין זיין בית המדרש, אז שמחת תורה ביינאכט האט מען געליינט עטליכע עליות, און די ערשטע עליה איז געווען "ויתן לך" אין פרשת תולדות, צוליב דעם וואס **דאס איז א פרשה וואס מ'קויפט פאר טייער געלט און מ'שנדר'ט דערויף גאר אסאך.**

שטעלט זיך יעצט א שאלה אזוי: דער גבאי ביהמ"ד איז געשטאנען און פארקויפט די עליות, און מ'האט געוואוסט אז מ'אנדלט דא פון די עליה פון "ויתן לך". [כ'האב געהערט אז ס'איז דא חילוקי דעות צווישן רבנים צי דער שמש זאל ביים פארקויפן שרייען די ווערטער **"ויתן לך"**, מ'פארקויפט יעצט ויתן לך", אדער ס'קען אפשר אויסקוקן ווי אנדערע עליות זענען וויניגער חשוב ח'ו, מ'קען דן זיין אין דעם ענין.] אבער א איד האט עס געוואלט קויפן ווייל ער האט געוואוסט אז "ויתן לך" איז א טייערע עליה, און ער האט זיך געלאזט קאסטן.

עס קומט אן צום ליינען, און דער בעל קורא האט אנגעהויבן די עליה - לאמיר זאגן אזוי ווי אין די גאר אלטע חומשים - א פאר פסוקים פריער, און ער האט באשלאסן אריינצושטופן נאך א הוספה, און דערפאר האט ער געענדיגט "ויתן לך" מיט די ווערטער **"ומברכיך ברוך"**. ער האט אים געגעבן "ביידע פסוקים" פון **"ויתן לך"** מיט די גאנצע שטארקייט און מ'האט געמאכט א ברכה אחרונה.

למעשה ווערט דער איד געוואויר אז דער מנהג הקדום איז נישט אזוי געווען. דער מנהג הקדום איז געווען אז פארן פרייז פון קויפן די פסוקים פון **"ויתן לך"**, באקומט מען לכל הפחות ביז **"גם ברוך יהיה"**. ס'איז א חלק פונעם פרייז, אזוי גייט דער "פעקעדזש". ווייל אין די ווערטער "גם ברוך יהיה" ליגט גאר א שטארקער כח; עס ברענגט ארויס אז די ברכה זאל זיין אן קיין שום פקפוק. אפילו אויב איינער וועט האבן טענות אז מ'האט באקומען די ברכות שלא ביושר האט יצחק אבינו עס נאכאמאל באפעסטיגט: **"גם ברוך יהיה"**.

יעצט, אז מ'האט געטון אנדערש ווי דער חומש הייסט, קומט אויס אז מ'האט אים נישט צוגעשטעלט דאס **וואס ער האט באצאלט דערפאר.** דארף מען וויסן וויאזוי מען פסק'נט אזא שאלה, צי ס'האט צו טון מיט וואס מ'האט אינזין געהאט בשעת'ן קויפן, אדער אנדערע צדדים. דאס דארף מען שוין לאזן פאר די רבנים וואס ווייסן אפצושאצן אזעלכע זאכן, א "שודא דדייני" וויאזוי דאס אויסצופסק'ענען. אבער וויבאלד אין פרשת תולדות רעדט מען פון "גרויסע געלטער" וועז מ'קויפט די עליות, איז וויכטיג צו זיין קלאר און מסודר'דיג ביים פארקויפן וואס מ'פארקויפט, אזוי אז דער איד וואס קויפט זאל טאקע באקומען דאס וואס ער באצאלט דערפאר. **ונהיה כולנו בכלל הברכה, אז אלע אידישע קינדער זאלן זוכה זיין געבענטשט צו ווערן מיט אלע הייליגע ברכות פון די אבות הקדושים.**

"גאנצע פרשה" פול מיט "ברכות" און השפעות

אבער לגופו של ענין, אין פרשת תולדות איז באמת נישט שווער צו טרעפן פסוקים וואס זענען ברכה'דיגע פסוקים. פונקט פארקערט, די גאנצע פרשה פון אנהייב ביזן סוף איז פול מיט ענינים פון ברכות. מו"ר הגרי"ש וואזנער שליטא דומץ דקהל חסידי סקווירא ווילאמסבורג האט אפגעציילט **"דריי און דרייסיג"** מאל דעם שורש פון דעם וואורט **"ברכה"** אין פרשת תולדות. און מ'זעט אפילו אז לויט דעם אויסשטעל פון די חומשים, וועלכן וועג מ'גייט נאר, **ענדיגט זיך יעדע אייניציגע עליה מיט אן ענין פון א ברכה**, אדער א לשון וואס איז א ברכה, אדער טאקע מיט א לשון ברכה אליין. הייסט עס אז די גאנצע פרשה איז פול מיט ענינים פון ברכות און השפעות; ס'איז גאר א געבענטשטע פרשה.

הגה'צ ר' **משה וואלפסאן** ז'ל פלעגט שטארק מאריך זיין אין דעם. [עיין בספרו אמונת עתיך, דברים נפלאים] מ'שמועסט ארום וועגן די עליה פון "שישי", וואס שישי איז דאך אן ענין פון השפעה, די מדה פון א צדיק וואס איז משפיע. אזוי ווי פרשת תולדות איז די זעקסטע פרשה אין די תורה, איז **די גאנצע פרשה א בחינה פון "שישי"**. די גאנצע פרשה איז א בחינה פון השפעה, דערפאר ווערן נמשך אזוי סאך ברכות אין די פרשה. בפרט זעט מען אז די 'ו' פון "ויתן לך" איז די המשכה פון די ברכה - **"ויתן ויחזור ויתן"** - דאס איז ווייטער דער ענין פון 'ו', דער ענין פון שישי. **פון אלע זייטן איז עס א מקור הברכה**, די אלע ענינים וואס ווערן דא דערמאנט, וואס די אבות הקדושים געבן איבער און זענען משפיע פאר אלע זייערע קינדער לדורי דורות.

"מטעמים" וואס מ'דארף ארויסברענגן

לאמיר אבער אריבערגיין צו אנדערע לשונות אין די פרשה, וואו מ'באמערקט נישט דוקא גלייך אז דא ליגן גרויסע ברכות און השפעות. אויב מ'קוקט אביסל טיפער, קען מען טרעפן אפילו אין אזעלכע פסוקים וואס זענען אויס ווי "פשוט'ע" פסוקים, אדער אמאל אפילו "שארפערע" פסוקים, אז דארט ליגן אויך באהאלטן "גרויסע ברכות".

בכלל האבן צדיקים געהאט א כח סיי אויסצוטייטשן פסוקים אלס ברכות, און אויך בשעת קריאת התורה זענען דא כמה ענינים פון צדיקים וואס האבן זיך אפגעשטעלט 'דא' אדער 'דארט', און ס'איז געלעגן אין דעם אן ענין וואס זיי האבן משפיע געווען. אין די וואכעדיגע סדרה איז דא א טייטש פונעם הייליגן **"אור לשמים"**, אן אינטערעסאנטער טייטש. "ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה".

פרעגט דער הייליגער "אור לשמים": **"מטעמים"** איז דאך לכאורה מער אזוי ווי א צושפייז, און **"לחם"** איז די סעודה

אליין. געווענליך דארף דער עיקר זיין דאס ברויט, און דערצו לייגט מען צו די מטעמים. וואלט דאך געדארפט שטיין "ותתן את **הלחם** ואת **המטעמים**", ווייל דאס ברויט איז די עיקר סעודה און צוזאמען מיט דעם קומען די מטעמים.

זאגט דער "אור לשמים", אן אינטערעסאנטן אפטייטש: **"מטעמים"** גייט ארויף אויף די טראפן וואס מען ליינט, די טעמי המקרא הייסן דאך טאקע **"טעמים"**. עס מיינט סיי די טעמים און סיי די **נקודות**. **"לחם"** גייט ארויף אויף די עצם וועדטער פונעם פסוק. ער ברענגט פון זוהר הקדוש אז תורה **שבכתב** וועדט אנגערופן "לחם".

אויב מען קוקט אין א ספר תורה זעט מען אזוי: **געשריבן** אין די תורה זענען נאר די **אותיות** און די **תגין**. די **טראפן** און די **נקודות** דארף מען וויסן **בעל פה** וויאזוי מען דארף דא זאגן. די אותיות התורה וואס זענען געשריבן הייסן "לחם", וואס דאס איז תורה שבכתב. דער ענין פון די מטעמים - די טראפן - איז דער ענין פון תורה שבעל פה.

כאטשיג "תורה שבכתב" קומט פאר "תורה שבעל פה", איז אבער תורה שבעל פה א בחינה פון מלכות, וואס איז א בחינה פון "סוף מעשה במחשבה תחלה", דעריבער איז אמאל דא אן ענין אז מען שטעלט "תורה שבעל פה" פאר "תורה שבכתב". ממילא, וויבאלד מטעמים (די טראפן) זענען תורה שבעל פה, און לחם איז תורה שבכתב, קומען די **מטעמים** פארן **לחם**, ווייל דער ענין פון מלכות איז "במחשבה תחלה".

אבער ווי קומט דאס דא אריין אין פסוק? אז **רבקה** האט געגעבן פאר **יעקב** די **טראפן** מיט די **פסוקים?** זאגט דער הייליגער "אור לשמים" אזוי: רבקה גייט ארויף אויף די שכינה הקדושה, און יעקב גייט ארויף אויף דעם צדיק הדור. עס איז ידוע אז די צדיקי הדור האבן א כח צו נעמען די פרשה און די פסוקים און עס **אויסטייטשן כרצונם לטובת ישראל**, און עס ווערט נמשך אזוי ווי זיי זאגן.

צדיקים טייטשן אויס אמאל די **אותיות**, אמאל די **ווערטער**, אמאל די **טראפן** און אמאל די **נקודות**; זיי טוישן א ווארט אויף א געוויסן וועג, און עס ווערט נמשך א געוויסער טייטש. קומט דער פסוק און שרייט ארויס - די שכינה הקדושה זאגט: **"ותתן"** - זי געבט איבער, **"את המטעמים"** - די טראפן מיט די נקודות וואס זענען תורה שבעל פה, **"ואת הלחם"** - די אותיות פון תורה שבכתב, זי געבט עס איבער **"ביד יעקב בנה"** - אין די הענט פונעם צדיק שבדור, ער זאל דרש'נען די תורה כרצונו לטובת בני ישראל.

ווען מען קוקט אביסל אריין אין די דברי הצדיקים, אין די פריערדיגע דורות און אין די מדרשים, קען מען טרעפן אסאך "מטעמים" און "לחם" - וויאזוי אין די פסוקים ליגן באהאלטן פילע אוצרות פון שפע און ברכות. מיר וועלן זיך באציען צו א פסוק וואס קוקט טאקע אויס ווי א שארפער, נעגאטיווער פסוק, און זען וואס דאס קומט אונז לערנען.

אנגעצויגנקייט אין "פלשתים"

אינעם מיטעלסטן חלק פון די פרשה, ווען יצחק אבינו איז געווען אין פלשתים, איז דארט טאקע געווען א גרויסער שפע, **"ויברכהו ה'"**, אבער די באציאונגען מיט די ארומיגע חברה זענען געווען זייער אומבאקוועם, מען האט זיך געהאלטן אין איין ארומשלאגן. עס איז געקומען צו א מצב וואס אבימלך האט געזאגט צו יצחק: **"לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד"** בדרך כלל איז א גירוש קיינמאל נישט קיין געשמאקע זאך. יצחק אבינו איז דאך אהינגעגאנגען פאר א סיבה און זיך דארט באזעצט, און פלוצלינג קומט אזא שארפער באפעל פון אבימלך אוועקצוגיין; עס איז מסתמא געווען א שווערע און אומבאקוועמע מציאות פאר יצחק אבינו.

קומט דער מדרש (פרקי דרבי אליעזר, פרק מ"ח) און זאגט, אז אין דעם פסוק **"כי עצמת ממנו מאד"** ליגט גאר באהאלטן א גרויסער רמז פון א גאולה. דער מדרש איז באקאנט און ווערט אסאך צוגעברענגט אין חסידישע ספרים, [אין "בני יששכר" אויף עטליכע פלעצער.] דער **פרקי דרבי אליעזר** זאגט אזוי: אין דעם אלף-בית זענען דא פינף אותיות וואס זענען געדאפלט - די אותיות מנצפ"ך (כ-ך, מ-ם, נ-ן, פ-ף, צ-ץ). אין יעדע פון די פינף געדאפלטע אותיות ליגט א כח פון גאולה; יעדע אות איז צוניץ געקומען פאר אן ענין פון א גאולה. דער מדרש גייט דורך יעדע איינס:

די דאפלטע **כ"ף** איז געווען די גאולה פון **אברהם אבינו**, וואס איז באפרייט געווארן פון אור כשדים ווייל דער אייבערשטער האט אים געזאגט **"לך לך"** - ביידע ווערטער ענדיגן זיך מיט א **כ"ף**. דאס "לך לך" האט אים ארויסגענומען פון דארט, "מארצך וממולדתך ומבית אביך", און דאס איז געווען אן **ענין פון גאולה.**

ווייטער איז דא די דאפלטע מ"ם, מיט ווועלכע **יצחק אבינו איז אויסגעלייזט געווארן פון די פלשתים.** עס שטייט אין פסוק: **"לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד" -** די ווערטער **"ממנו מאד"** הייבן זיך ביידע אן מיט א מ"ם, איז דאס א דאפלטע מ"ם. זעט מען אז מיט דעם כח פון די דאפלטע מ"ם האט יצחק אבינו געהאט א **"גאולה"** פון די **"פלשתים"**.

מיט די דאפלטע נו"ן האט יעקב אבינו געהאט א גאולה פון עשו, ווייל עס שטייט אינעם פסוק: "הצילני **נא**" -איז צוויי מאל א נו"ן, און אזוי איז ער גערעטעוועט געווארן "מיד אחי מיד עשו".

דערנאך איז דא די דאפלטע פ"א, וואס דאס איז געווען די גאולה פון כלל ישראל אין מצרים, ווי עס שטייט אין פסוק: "**פ**קוד **פ**קדתי אתכם".

די דאפלטע צדי"ק איז נאכנישט

מקוים געווארן; דאס וועט זיין וועט משיח וועט קומען. דער פסוק זאגט אז די בחינה פון משיח איז "**צמח צדיק**" - צוויי מאל א צדי"ק. דעמאלטס וועט די גאולה נשלם ווערן דורך דעם כח פון די אות צדי"ק.

אויף דעם ארויף איז דא דעם באקאנטן טייטש פון המקובל הגה"ק **ר' שמשון אסטראפאליער** זיע"א הי"ד אויפן פסוק "**מכנף** הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק": "מכנף" זענען די אותיות מ"ם, כ"ף, נו"ן, פ"א. "**זמירות שמענו**" - מיר האבן שוין געהערט די זמירות און מיטגעהאלטן די גאולות פון אברהם, יצחק, יעקב און מצרים. "**צבי**" (לשון רצון) - מיר ווילן שוין אזוי שטארק זוכה זיין "**לצדיק**", אז עס זאל שוין נשלם ווערן די פינפטע גאולה, דער ענין פון די אות צדי"ק.

עס איז אויך דא א טייטש וואס דער **אפטער רב** זיע"א ברענגט צום סוף פון זיין הייליגן ספר "**אוהב ישראל**", בשם הגה"ק **ר' יעקב שמשון** זיע"א פון **שפיטיווקא**, אויף דעם לשון אין די זמירות: "ואשרי כל חוכי **לתשלומי כפל**". ער פרעגט: מיינט דאס אז מען ווארט דער אייבערשטער זאל באצאלן דאפלטע שכר? איז דען ריכטיג צו טון א מצוה נאר כדי צו ווארטן אויף שכר, און נאך **דאפלטע** שכר? ער טייטשט עס אויף דעם זעלבן אופן: "**אשרי כל חוכי**" - וואויל איז פאר די וואס האפן שוין "**לתשלומי**", עס זאל שוין פערטיג ווערן דער "**כפל**", די פינף געדאפלטע אותיות. פיר זענען שוין געשען, און מען ווארט אויף די פינפטע.

יעצט האלטן מיר דא אין פרשת תולדות, ביי די גאולה פון יצחק אבינו פון די פלשתים, וואס ליגט אין די דאפלטע מ' פון "כי עצמת ממנו מאד".

לכאורה איז עס אינטערעסאנט. אוודאי זעט מען אז יצחק אבינו איז "סוף כל סוף" געראטעוועט געווארן מיד פלשתים, און צום סוף זענען זיי טאקע געקומען אים איבערבעטן, אבער דער פסוק "כי עצמת ממנו מאד" זעט נישט אויס ווי עס זאל דווקא זיין אן ענין פון גאולה. דער פסוק האלט נאך ביי דעם "שארפערן חלק", מען אמפערט זיך נאך ארום מיט די פלשתים און מען טוט אים פארטרייבן; לכאורה האבן זיי געהאט די אויבערהאנט מיט דעם וואס "זיי" האבן אים פארטריבן. אויב אזוי, וויאזוי קען זיין אז דאס ווערט באטראכט ווי אן ענין פון "**גאולה**"?

עס קען אפשר זיין בדרך רמז און בדרך פנימיות א שטארקע בחינה פארוואס "כי עצמת ממנו מאד" איז די "**גאולה**" פון **יצחק אבינו מיד פלשתים.**

"סבלנות" און "רואיגקייט" פון יצחק אבינו

בכלל, וועו מען רעדט פון די גאנצע מעשה פון יצחק אבינו מיט די פלשתים, איז די וועג וויאזוי מען באטראכט די פרשה אוודאי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו". דעם פשוט'ן פשט דארף מען זיך אויך לערנען פון די אבות הקדושים; הגם מיר ווייסן אז יעדער ריר פון זייער גאנצן דרך איז למעלה למעלה פון השגות אנוש, זענען אבער דא ענינים וואס מען דארף אפלערנען פון די פשטות המקרא.

עס איז דא א ספר וואס עס איז א "דבר בעתו" נאכצוזאגן דערפון, היות עס טראגט דעם נאמען פון די פרשה: "**תולדות יצחק**". [עס זענען דא עטליכע ספרים מיט דעם נאמען, אבער יעצט רעדן מיר פונעם "תולדות יצחק" פונעם **סוואליעווער רב** זצ"ל, דער מחבר פון "דברי יצחק" און "בית יצחק" אויף מסכת מגילה, וואס איז געווען דער ראש בית דין אין מונקאטש.]

אינעם ספר הקדוש "תולדות יצחק" טייטשט ער דעם ערשטן פסוק אין די פרשה. [דעם מהלך וואס ער טייטשט געפינט מען אין אסאך ספרים, אין "נועם אלימלך" שטייט אויך זייער ענליך.] עס איז דאך ידוע אז **יצחק אבינו** איז דאך געווען "מדת הגבורה", אבער דערווייל אין פרשת תולדות באגעגנט מען זיך נישט מיט **קיין שום שארפן מהלך** פון **יצחק אבינו**. פונקט פארקערט, ער זעט אויס ווי דער גרעסטער סבלן וואס איז נאר געווען; די גרעסטע מאס רואיגקייט וואס קען נאר זיין, דאס זעט מען ביי יצחק אבינו אין פרשת תולדות.

ער לערנט אפ אז דער גאנצער ענין פון "ויאהב יצחק את עשו" - כאטש עס איז שוועער צו טראכטן אז ער האט באמת נישט געוואוסט ווער עשו איז - איז אויך געווען אן ענין פון **סבלנות**; ווי שוועער עס איז אים געווען, האט ער אים נאך אלץ ליב געהאט.

און בפרט די מעשה מיט די פלשתים: מען זעט אין די גאנצע פרשה ווי מען האט אים געפייניגט און גערודפ'ט און מען האט זיך געשלאגן מיט אים. די שארפסטע זאך וואס יצחק אבינו דריקט זיך אויס איז: "איך זע איר האט מיר פארשיקט, וואס ווילט איר יעצט פון מיר?" אבער עפעס צוריקצוטון אדער צוריקצושלאגן - גארנישט. ער שלינגט און שלינגט. מען פארשטאפט איין גרוב, גייט ער ווייטער: באר, עסק, רחובות. עס זעט אויס ווי מען רעדט דא פון **די גרעסטע מדת אהבה** און די גרעסטע רואיגקייט וואס איז שייך; אזוי זעט אויס זיין גאנצע באנעמונג מיט די פלשתים.

מאידך גיסא, וועו מען קוקט אין פרשת לך לך אויף אברהם אבינו'ס מהלך, זעט מען דעם **שארפסטן מהלך** וואס איז נאר שייך. וועו מען קומט אים זאגן אז מען האט געכאפט לוט'ן, וואלט מען אפשר געקענט פרובירן זיך צו מפשר זיין בדרך שלום אדער זיך אויסגלייכן, אבער תיכף ומיד "וישמע אברם כי נשבה אחיו" - ער גייט גלייך אין א מלחמה און שלאגט זיך מיט א שטארקע שארפקייט. די מדה פון אברהם, איז דאך מדת החסד?

נאר וואס דען? עס איז די בחינה וואס שטייט אין אלע חסידישע ספרים, אז עס איז נישט פשט אז ביי די **הייליגע אבות**

זענען די מדות געווען "נאטורן" חלילה, נאר דאס זענען "דרכים" אין עבודת השם. **די שלימות פון א דרך אין עבודת השם איז דוקא ווען מען טוט אמאל פארקערט** ווי **די נאטור**, ווייל מען פארשטייט אז דאס איז יעצט דער ריכטיגער וועג.

דערפאר איז די **גרעסטע גדלות** פון אברהם אבינו געווען דעמאלטס ווען ער האט געטון **אנדערש** ווי זיין מדת החסד, ווייל ער האט פארשטאנען אז **יעצט דארף מען גיין מיט שארפקייט.** און די **גרעסטע גדלות** פון יצחק אבינו איז געווען ווען עס זענען געקומען זמנים וואס ער איז צוגעגאנגען מיט סבלנות, ער האט נישט געזומען קיין שום שארפקייט און גארנישט צוריקגעשלאגן, ווייל דערמיט האט ער געארבעט אויף זיין מדה אויף דעם וועג.

טייטשט דער סוואליווע'ר רב אריין אינעם ערשטן פסוק פון די פרשה:[וכעין זה בספה"ק "תולדות" יעקב יוסף] **"תולדות"** - רש"י זאגט דאך אין פרשת נח אז "עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים". אוודאי איז יעדע עבודה פון אברהם און יצחק הייליג און טייער, אבער די **חשוב'סטע עבודה** איז געווען דעמאלטס ווען זיי האבן זיך "פארטוישט": ווען יעדער האט געטון פארקערט ווי זיין אייגענע מדה. דאס איז געווען זייער עיקר חשיבות און דאס ווייזט אויף זייער שלימות - אז נישט די "מדה" האט זיי געפירט, נאר דער "רצון השם", ביז זיי האבן שטענדיג געקענט טון אפילו דעם היפוך פון זייער מדה.

"ואלה תולדות יצחק" – וועלכע זאך איז די עיקר "תולדות", די עיקר מעשים טובים פון יצחק וואס מען משבח? דעמאלטס ווען ער איז געווען **"בן אברהם"**, ווען מען האט דערקענט אין אים די מדת החסד, און **"אברהם"** - וועלכע זאך איז די תולדות פון אברהם, **"הוליד"** - ווען האט אברהם אבינו געטון די חשוב'סטע זאך? "את יצחק" - ווען ער האט געזומען א שארפן מהלך ווי יצחק.

א באהאלטענע "מערכה" מיט די "פלשתים"

דאס איז אין פשטות, ווען מען קוקט אין די פרשה, זעט טאקע נישט אויס אז יצחק אבינו זאל עפעס צוריקטון פאר די פלשתים; ער האט אלעמאל סובל געווען, וואס איז פאר זיך אליין א גאר שטארקער לימוד. אבער בפנימיות הדברים איז דא א לשון וואס דער הייליגער **בני ישששכר** ברענגט (אין א לאנגע הגה סוף מאמר ד' פון חנוכה) פון א ספר קדמון **"שברי לוחות"**, געבויט אויפן **אר"י הקדוש**, אז בפנימיות האט זיך דא געפירט א "גרויסע מערכה". יצחק אבינו'ס זיך אויפהאלטן אין פלשתים איז געווען ממש א "מלחמה" וואס ער האט געפירט מיט פלשתים. די מלחמה איז נישט געווען אויף א פיזישן וועג, נאר בפנימיות, אבער עס איז געווען **אן ערנסטע און שארפע מלחמה.**

דער הייליגער בני יששכר ברענגט דארט א זייער אינטערעסאנטן רמז פונעם ספר "שברי לוחות": "נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים" - דאס ווארט **"מפח"** איז די ראשי תיבות פון דריי שטעט וואס די דריי אבות האבן דארט געפירט א מערכה לטובת כלל ישראל.

אברהם אבינו איז געגאנגען צו פירן א מערכה מיט די קליפה פון **מצרים**, כדי אידישע קינדער זאלן זיך שפעטער קענען האלטן. **יצחק אבינו** איז געגאנגען פירן א מערכה מיט די קליפה פון **פלשתים**. און **יעקב אבינו** איז געגאנגען זיך צו שלאגן מיט די קליפה פון **חרן**. **"מפח"** איז ראשי תיבות: **מ**'צרים, **פ**'לשתים, **ח**'רן. אלע דריי אבות האבן זיך אויף דעם געשלאגן. **"נפשנו כצפור נמלטה"** - מיר זענען געראטעוועט געווארן **"מפח יוקשים"**, פון די שטרויכלונגען פון **מ**צרים, **פ**לשתים און **ח**רן.

ברענגט ער פונעם אר"י הקדוש אז **פלשתים זענען די גרעסטע כוחות הדין;** "פלשתים" איז בגימטריא צען מאל **אלקים** (מדת הדין). יצחק אבינו, וואס איז מדת הגבורה, איז אהינגעגאנגען זיך לוחם זיין מיט זיי. שפעטער ברענגט דער בני יששכר נאך א רמז: אז **תמר**, ווען זי איז געגאנגען אויפשטעלן **מלכות בית דוד**, **ה**אט זי איבערגעחזר'ט די דריי מלחמות. זי האט געבעטן דריי זאכן: "**חותמך פתילך ומטך**", וואס איז אויך די ראשי תיבות **ח' פ' מ'**, אזוי ווי **"מפח"**. זי האט אינזין געהאט אז יעצט ווען מען גייט אויפשטעלן **מלכות בית דוד**, דארף מען ניצן די כוחות פון די דריי אבות. **"חותם"** איז מרמז אויף די מלחמת **חרן** וואס יעקב אבינו האט געפירט, ווייל עס הייבט זיך אן מיט א **ח**'; בכלל איז "חותם" מרמז אויף יעקב, ווייל **"חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת"** און **יעקב** איז מדת **אמת**. **"פתיל"** איז מרמז אויף יצחק, ווייל עס הייבט זיך אן מיט א **פ'** אזוי ווי **פלשתים**, און "פתיל" איז אויך בגימטריא צען מאל דער שם **נ"ב**, וואס איז א בחינה פון דין; דערמיט האט זי געוואלט ברענגען דעם כח פון יצחק. **"מטך"** (מיט א **מ**' ווי **מ**צרים) איז דער כח פון אברהם וואס האט געהאלפן קעגן קליפות מצרים, אויך איז דער שורש פון **"מטך" מ"ט**, וואס האט געהאלפן אידישע קינדער אנטקומען פון די **מ"ט** שערי טומאה פון מצרים.

עס איז באמת דא פארגעקומען א גרויסע מלחמה, א מערכה, וואס יצחק אבינו האט דא געפירט מיט די פלשתים באהאלטענערהייט.

אבימלך האט טענות אויף יצחק'ס השפעות

אינעם ספר **"פרי העץ"**, וואס דער גרויסער גאון **רבי יהודה מודרן** זצ"ל (פון די תלמידים פונעם הייליגן חתם סופר) האט מחבר געווען, ברענגט ער אן אינטערעסאנטן מאמר פונעם ילקוט ראובני. דער **ילקוט ראובני** ברענגט עס נאך פון **מדרש הנעלם** ווען אבימלך האט געזאגט פאר יצחק **"לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד"**, האט ער אים געזאגט פאלגנד: "דיין טאטע אברהם איז געווען מדת החסד, און ער האט דורך מדת החסד

געקענט ברענגען גוטע השפעות. אבער דו ביסט א שווערער מענטש, דו ביסט דאך יצחק - מדת הדין. דורך דיר קומען נישט קיין ברכות, דורך דיר קען גאר קומען דאס פארקערטע פון ברכות. ממילא גיי דיר אוועק. 'לך מעמנו', גיי אוועק, דו ביסט צו א שווערע מדה, 'עצמת ממנו', דו ביסט מדת הדין און דו ברענגסט נישט קיין גוטס."

דער "פרי העץ" שמועסט דאס אויס זייער אינטערעסאנט: לאמיר זאגן אז אבימלך האט געקענט די אלע "סודות" און געווואוסט פון יצחק אבינו'ס כוחות אין "מדת הגבורה", אבער **וויאזוי קען ער לייקענען די אפענע מציאות בפה מלא?** וויאזוי קען ער זאגן אז יצחק אבינו ברענגט נישט קיין ברכות, וועו די מציאות איז געווען "**ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים**", און יעדער האט געזאגט "זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך"? וויאזוי קען ער אים זאגן "ניין, דו ברענגסט נישט קיין ברכות, נאר דיין טאטע"?

זאגט ער א מורא'דיג שיינעם מהלך: אוודאי האט אבימלך געזען אז יצחק אבינו איז מלא ברכות, ער האט אבער אפגעלערנט אז זיינע ברכות קומען נישט דורך א "ברכה", נאר די גרויסע שפע קומט אויף א צווייטן וועג - דורך אן ענין פון "דין".

וואס מיינט דאס? איז ער מסביר זייער שיין: דער פסוק זאגט שפעטער, וועו אבימלך איז געקומען זיך איבערבעטן און זאגן "**ראו ראינו כי היה ה' עמך**", האט יצחק אבינו אים צוריק געזאגט: "וואסווילט איר פון מיר? **ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם** - איר האט מיך פיינט געהאט און מיך אוועקגעשיקט."

באמת קען מען אריינטראכטן: דיפלאמאטיש געראדט, אויב זיי האבן אוועקגעשיקט יצחק, מוז זיין אז זיי האבן אים פיינט געהאט? זיי האבן אים פשוט מקנא געווען! אוודאי ברענגט "קנאה" צו "שנאה", אבער זיי האבן דאך געהאט א תירוץ אז "דו מאכסט זיך דא צו גרויס, דו נעמסט איבער די גאנצע מלוכה, דו ביסט רייכער פונעם קעניג". וויאזוי האט יצחק אבינו געהאט א ראיה אז "ואתם שנאתם אותי", אז איר האט מיך טאקע פיינט געהאט און נישט בלויז מקנא געווען?

דארף מען מסביר זיין ביידע זאכן צוזאמען. עס קומט דאך דער הייליגער **יום טוב חנוכה**, און אין חנוכה זענען מיר כסדר פארנומען מיט דעם יסוד אז כדי עס זאל קענען אריינקומען א ברכה, קען עס נישט קומען "יש מאין"; עס מוז זיין עפעס א כלי וואו די ברכה זאל נמשך ווערן, אזוי ווי מיר זענען ביי די מעשה פון אלישע הנביא. ממילא האט געמוזט איבערבלייבן עפעס פונ'ם קריגל פונעם ערשטן טאג, כדי עס זאל קענען נמשך ווערן ווייטער. עס איז אבער ידוע אז דאס איז נישט אזא פשוט'ע זאך, ווייל מיר טרעפן דאך יא א השפעה פון "יש מאין" ווי למשל, דער **מן** איז געווען א "**יש מאין**", טראץ דעם וואס א ברכה דארף געווענליך זיין א "**יש מיש**".

נאר דער חילוק איז, עס זענען דא צוויי סארטן ברכות: עס איז דא א ברכה וואס איז נישט אויף די העכסטע דרגה, און דעמאלטס ארבעט עס אזוי: מען קען נישט באשאפן קיין "נייע" השפעות; אויב מען וויל ממשיך זיין א ברכה פאר פלוני, מאכט מען אז אלע השפעות וואס זענען שוין דא אויף דער וועלט זאלן אנקומען צו אים. אוטאמאטיש וועט **פלוני** ווערן **ריין**, אבער עס וועט זיין אויפן חשבון פון **אלמוני**, ווייל יענער וועט ווערן **ארים**.

אויב די וועלט איז נישט ראוי מען זאל ממשיך זיין א ברכה, אדער דער מענטש וואס איז ממשיך איז נישט גענוג גרויס, אדער דער מענטש וואס באקומט די ברכה איז נישט גענוג ראוי, דעמאלטס איז דער ענין פון א ברכה א "יש מיש". דאס מיינט אז עס איז נישט בעצם א נייע השפעה, נאר א "קירוב ההשפעה" - **מען ברענגט צו אים דאס גענלט און די השפעות פון די גאנצע ווועלט.**

אבער אוודאי איז דא א פיל העכערע דרגה פון השפעה. א העכערע דרגה איז ווען עס קומען אינגאנצן **נייע השפעות** און **קיינער ליידט נישט דערפון.** דאס קען אבער נאר קומען מצד שם הוי"ה, פון א "גאר הויכן מקור" וואס מען איז נישט אלעמאל זוכה דערצו.

ביי די מעשה פון אלישע, האט ער געפרעגט די פרוי: "האסט עפעס ביי דיר אין שטוב?" דעמאלטס איז די וועלט נישט געווען ראוי צו אזא גרויסע ברכה, און די ברכה איז צוגעגאנגען אזוי: אין די זעלבע צייט וואס די פרוי'ס גאנצע הויז איז געווארן אנגעפילט מיט קריגלער אויל, איז געווארן א שרעקליכער מאנגל אין אויל אין די גאנצע וועלט. דאס איז טאקע די סיבה פארוואס דאס אויל איז געווארן מורא'דיג טייער, ווייל עס איז געווען תלוי הא בהא. עס שטייט אין פסוק "ויעמד השמן", אז דער פרייז האט זיך מורא'דיג געהויבן, ווייל עס איז נישט געווען קיין נס אז עס זאל קומען "נייע אויל", נאר דער נס איז געווען אז דאס "גאנצע אויל פון די וועלט" זאל קומען אהין.

א ענליכע בחינה ברענגט דער הייליגער **חתם סופר**, אז בשעת די אידן זענען געווען אין מדבר; וועו די אידן האבן באקומען דעם מן, האט די השפעה פונעם מן אוועקגענומען אלע השפעות פונעם **האניג** און **אויל** אין ארץ ישראל. וויבאלד דער מן האט געהאט א טעם פון "כצפיחית **בדבש**" און "לשד **השמן**", איז די השפעה פונעם טעם געקומען פון די השפעה פון ארץ ישראל. די תושבי ארץ כנען האבן דעמאלטס טאקע נישט געהאט קיין גוטע אויל און קיין גוטן האניג; מען זעט טאקע אז די מרגלים האבן נאר געברענגט אנדערע פירות, אבער "**זית**" און "**דבש**" האבן זיי נישט געברענגט, ווייל די השפעה פון די ארץ ישראל'דיגע "זית" און "דבש" איז אנגעקומען צום מן.

אבער אויב די השפעה קומט פון א גאר הויכן מקום, דעמאלטס קומט עס נישט אויפן חשבון פון א צווייטן.

זאגט דער "פרי העץ" מורא'דיג שיין: אין די מדרשים שטייט, אז אין די זעלבע צייט וואס יצחק האט מורא'דיג מצליח געווען און איז געווארן גאר ריין ביי די פלשתים, האט ביי אבימלך **די עקאנאמיע שרעקליך געקראכט** און ער איז געווארן שטארק פאראַרעמט.

האט אבימלך אפגעלערנט: וואס גייט דא פאר? עס זעט אויס אז די גאנצע עשירות פון יצחק איז נישט ווייל ער קען "ממשיך זיין" עשירות, נאר ער קען בלויז

"צונעמען" עשירות פון א צווייטן. מסתמא האט ער צוגענומען מיין עשירות, און אזוי איז ער געווארן ריין.

ממילא פארשטייט מען שוין זייער גוט וואס ער האט אים געזאגט: "דיין טאטע אברהם איז געווען א **מדת החסד**, ער האט געקענט ממשיך זיין **"פרישע השפעות"** אן דעם וואס א צווייטער זאל ליידן, אבער דו קענסט דאס נישט. 'לך מעמנו כי **עצמת ממנו מאד**' - דו קענסט נישט באשאפן קיין נייע השפעה, דו **קענסט נאר ברענגען יענעמ'ס**."

נאר א "שונא" טראכט אזוי...

פארוואס זאל איינער טראכטן אז יצחק אבינו זאל צונעמען אבימלך'ס געלט? אבימלך האט עס נאר געקענט טראכטן אויב ער האט געהאלטן אז יצחק אבינו איז זיין "שונא". ווייל אויב ער איז נישט זיין שונא, וועלכער מענטש וואלט געוואלט האבן געלט דורך דעם וואס ער נעמט עס אוועק פון יענעם?

די מחשבה פון אבימלך איז געווען אז יצחק'ס עשירות איז געקומען דורך אוועקגענעמען פון אים. אויב דו טראכטסט אז דאס איז די מעשה, איז דאס די בעסטע ראיה אז **דו** האסט **מיך** פיינט, ווייל דו האלטסט אז איך וועל געבענטשט ווערן נאר אויב מיין שונא דערלייגט. עס קומט דא ארויס א מורא'דיגער פשט: אז דו האסט מיר געקענט זאגן "עצמת ממנו מאד", אז מיין הצלחה ברענגט דיר נישט קיין ברכה, איז א סימן אז דו האלטסט אז מיין געלט איז אוועקגענומען פון דיינס. אויב דו האלטסט אז ביי מיר איז דאס א געווינס אז דו זאלסט נישט האבן, זע איך פון דעם אז דו האסט מיך פיינט. אויב אזוי קען איך קלאר זאגן **"ואתם שנאתם אותי"** - עטץ האסט מיך **פיינט**, ווייל ווען נישט, **וואלט ענק נישט בייגעפאלן צו טראכטן אז עס איז אנגעקומען צו מיר אויף ענקער חשבון.**

אינ'ם זמר "כל מקדש" טייטשט מען אריין דעם בחינה אין די ווערטער "**משוך חסדך ליודעיך** קל קנא ונוקם". עס איז דא א וועג ווי דער אייבערשטער ציט א חסד פאר זיינע גוטע פריינט מיט א כוונה פון "**קל קנא ונוקם**", צו נעמען נקמה אין די שונאים. וויאזוי ווערט א נקמה דורך "משוך חסדך"? אז דאס גוטס וואס קומט צו אים, ווערט פשוט אוועקגענומען פון זיי.

דער אמת איז אבער אז עס איז נישט אזוי. עס איז טאקע אמת אז אבימלך איז געווארן ארעם, אבער נישט ווייל יצחק אבינו קען נאר אזוי משפיע זיין, נאר ווייל עס איז אים געווען באשערט צו ווערן ארעם. שפעטער, ווען זיי קומען איבערבעטן, זאגן זיי: ניין, מיר בארעכענען זיך. אנדערש ווי מיר האבן געמיינט ביז היינט, אז יצחק אבינו קען נאר ווערן רייך דורך אוועקנעמען פון יענעם ווייל ער איז מדת הדין, זעען מיר יעצט אז ער האט **די זעלבע כוחות פון אברהם אבינו**, וואס קען משפיע זיין משם **הוי"ה** און מאכן **נייע השפעות**. "**ראו ראינו**" - יעצט זעען מיר איין "כי היה **הוי"ה** עמך", נישט ווי מיר האבן געמיינט פריער. דו האסט יא דעם כח פון הוי"ה צו ברענגען פרישע השפעות, און אויב אזוי ווילן מיר טאקע שלום מאכן מיט דיר, ווייל **יצחק אבינו וועט ברענגען נייע השפעות וואס וועלן נישט קומען אויף קיינעם'ס חשבון.**

על כל פנים, עס איז דא געווען א גרויסע מערכה צווישן די כוחות: די **התגברות הקדושה** פון **יצחק אבינו** האט זיך געשלאגן מיט'ן **כח הקליפה** פון **פלשתים**.

קליפה פון "ליצנות" פון די פלשתים

ווילן מיר צוקומען צו נאך א **פנימיות'דיגער אפטייטש** אויף דעם וואס דא איז פארגעגאנגען, און מיט דעם וועלן מיר בעסער פארשטיין די **"גרויסע ברכה"** וואס ליגט אין די דאפלטע **מ"ם** און די **גאולה** פון די **פלשתים**, אינעם פסוק "לך מעמנו כי עצמת **ממנו מאד**".

עס איז דא א באקאנטער שמועס וואס ווערט אסאך צוגעבראכט, בעיקר בשם דעם הייליגן רבי'ן **ר' מענדעלע רימינאווער** זצ"ל וועלכע פלעגט גאר שטארק קאכן איבער דעם ענין פון די **קליפה** פון די **פלשתים**. ער פלעגט זאגן אז די כח הקליפה פון פלשתים איז געווען די **מדה גרועה** פון **ליצנות**.

אין ספר "**תפלה למשה**" פון הרה"ק **ר' משה סאמבורער** זיע"א (פרשת ויצא) ברענגט ער אזא לשון: דער רבי ר' מענדלע רימינאווער האט געזאגט, אז אויב פרעה וואלט געוואוסט דעם **כח פון ליצנות וואס די פלשתים האבן געהאט** - אז מען קען אלעס אפלייקענען מיט ליצנות - וואלטן די אידן קיינמאל נישט ארויס מתחת יד מצרים. אלע מכות וואלטן בטל געווארן אויב פרעה וואלט געהאט דעם געפערליכן כח הליצנות פון די פלשתים.

ער ברענגט נאך לשונות וויאזוי דער רבי ר' מענדלע פלעגט ארויסברענגען די מדה גרועה פון ליצנות. ער האט אמאל געוויזן ארויס פון פענסטער אויפ'ן הימל און געזאגט: "איר זעט דארט א הימל? מיט **ליצנות** קען מען אפילו אפלייקענען אז עס איז דא א הימל".

דאס וואס ער פלעגט ארויסברענגען אזוי שטארק, אז די פלשתים האבן געהאט די קליפה פון ליצנות, ווערט געברענגט אין פארשידענע נוסחאות. א צווייטער תלמיד פון רבי ר' מענדעלע, דער הייליגער "**מלא הרועים**" אין זיין ספר "**קהילת יעקב**", ברענגט עס אלס עפעס וואס רבי ר' מענדעלע האט געזאגט פון זיך אליינס. אבער דא אין ספר "תפלה למשה" ברענגט ער, אז ער האט עס געזאגט באזירט אויף א **מדרש** און א **גמרא**. עס שטייט טאקע אזוי אין מדרש און אויך אין די גמרא אין מסכת עבודה זרה (דף י"ט).

דער מדרש דרשנ'ט דעם ערשטן פסוק אין תהלים, "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים", אויף אברהם אבינו. אברהם אבינו האט דאך געהאט צו טון מיט פארשידענע פארדארבענע מענטשן דורך זיין לעבן. די דריי לשונות - **רשעים, חטאים**, און **לצים** - גייען ארויך אויף זיי: "**רשעים**" מיינט **דור הפלגה**, וואס אברהם האט נישט געהאט קיין שייכות מיט זיי; "ובדרך **חטאים** לא עמד" גייט ארויף אויף **אנשי סדום**, וואס זענען געווען רעים וחטאים; און "ובמושב **לצים** לא ישב" גייט ארויף אויף די **פלשתים**. מען זעט קלאר אין די גמרא און אין מדרש אז די **פלשתים** ווערן אנגערופן **לצים**. די גמרא ברענגט א ראיה אז די פלשתים זענען געווען לצים, ווייל וועז שמשון הגבור איז געווען געפאנגען ביי זיי, שטייט אז זיי האבן געזאגט: לאמיר

אים אהערבערענגען און מאכן א געלעכטער ("וישחק לנו"). מען זעט אז זיי האבן זיך עוסק געווען אין דער פארדארבענער מדה פון ליצנות.

דער **מהרש"א** אויפ'ן פלאץ פרעגט גלייך אויפ'ן פשוט'ן פשט פון "מושב לצים לא **ישב**": מען קען דאך נישט זאגן אז אברהם אבינו איז בכלל נישט "געזעסן" ביי די פלשתים, ווייל עס שטייט דאך א מפורש'ער פסוק אין פרשת וירא "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים".

נאר וואס דען? עס מיינט צו זאגן אז ער האט אכטונג געגעבן, זייענדיג ביי די פלשתים, **נישט נשפע צו ווערן פון זייער שלעכטער השפעה**. ער האט זיך שטענדיג געהאלטן דארט ווי א פרעמדער און געמאכט זיכער עס זאל נישט ווערן קיין ענין פון "ישיבה". "גר" מיינט א פרעמדער, בשעת "תושב" מיינט איינער וואס מאכט זיך באקווען.

דאס איז טאקע מדויק אין לשון הפסוק: ער האט געמוזט זיין א "**גר**" בארץ פלשתים, ער האט דארט געוואוינט נאר אלס גאסט, און געמאכט זיכער אז וויבאלד דאס איז א **מושב** לצים, זאל ער זיין "לא **ישב**" - **נישט ווערן צו הייַמיש אין דעם מקום פון די געפערליכע לצים** און זייער קליפת הליצנות.

א "צורת קדשן" וואס שלאגט אפ "ליצנות"

לויט דעם קען מען אפשר זאגן, אז היות די קליפה פון די פלשתים האט אזא גרויסן כח פון ליצנות, האבן זיי נישט געקענט דורכטראגן יצחק אבינו'ס אנווועזנהייט. מען האט געזוכט תירוצים: "דו שטייסט אונז אין ווען", "דו פארשעמסט דעם מלך", אבער וואס איז געווען די עכטע סיבה פארוואס זיי האבן אים נישט געקענט אויסהאלטן? דאס קען מען לערנען פונעם ערשטן רש"י אין די פרשה. רש"י זאגט אז די "**ליצני הדור**" האבן געזאגט: "מאבימלך נתעברה שרה". וואס האט דער אייבערשטער געטון? ער האט אויסגעפארמט דעם פנים פון יצחק פונקט ווי אברהם, און דורך דעם האט מען געזען אז די ליצנות איז נארישקייט.

עס שטייט נישט וועד די "ליצני הדור" זענען געווען, אבער דער "יפה תואר" אויפ'ן מדרש (און אזוי ברענגט אויך דער "נזר הקודש") בינדט צו די **ליצני הדור** צום כח פון די **פלשתים**. אז די פלשתים זענען א "מושב לצים", זענען די ליצני הדור מסתמא געווען די אנשי פלשתים אליינס, וואס האבן געזוכט צו געבן די קרעדיט פאר זייער קעניג אבימלך. אבער אפילו אויב מען לערנט אז די ליצני הדור זענען נישט געווען דוקא פלשתים, איז דאס אבער געווען די **זעלבע כח הקליפה וואס באלאנגט צו די פלשתים**, וואס האבן געגנוצט ליצנות צו בארעדן די הייליגקייט פון יצחק אבינו.

וואס האט דער אייבערשטער געטון קעגן דעם? "צר קלסתר פניו," אויסגעפארעמט אזא קלארע צורה, עס זאל נישט זיין קיין מקום צו טראכטן אנדערש. אויב מען וויל עס ארויסברענגען מיט וועדטער, טייטשט עס אזוי: **יצחק אבינו'ס צורה איז געמאכט געווארן לשם ביטול ליצנות**. עס איז אויסגעפארעמט געווארן מיט א כוונה; **דער בורא כל עולמים האט עס געמאכט אפצושלאגן די "ליצני הדור"**.

אויב אזוי, אז מען האלט דא אין א לאנד וואס די גאנצע לאנד לעבט אויף "קליפת הליצנות", און עס דרייט זיך דא ארום א "פנים" וואס איז געמאכט געווארן מיט'ן **כח הקדושה** פון **ביטול הליצנות**, איז א שאלה צי זיי קענען עס דורכטראגן? דאס איז דאך ממש די זאך וואס שלאגט זיך די מערסטע מיט זיי. אויב אזוי קען מען זאגן אז דאס איז געווען דער פשט פון "**לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד**" - גיי אוועק פון דא, **ווייל דו ביסט ממש דער שטערקסטער כח קעגן אונז**. מיר קענען נאר ארבעטן מיט אונזערע קליפות הליצנות, און דיין עצם צורת קדשך איז דאך ביטול הליצנות, מוזטו פון דא אוועקגיין.

אויב אזוי, אויב דאס "כי עצמת ממנו מאד" גייט ארויף אויף זיין **צורת קדשו** וואס איז מבטל ליצנות, קומט עס אויס מורא'דיג, פארוואס עס ווערט געראכנט ווי א "גאולה".

מען זעט דאך אז מען טאר זיך נישט דרייען אין א **מושב לצים**, אבער די אבות הקדושים, **אברהם** און **יצחק**, האבן דאך געמוזט זיין דארט, טאקע דערפאר ווייל מען האט געדארפט מבטל זיין זייער כח.

וואס איז געווען די גאולת יצחק פון די פלשתים? מען קען זאגן אז עס גייט ארויף אויף דעם חלק אז יצחק אבינו זאל ווערן "אויסגעלייזט", כדי עס זאל **אים נישט שאטן די קליפה פון די פלשתים**. ווייסטו וואס די גאולת יצחק פון די פלשתים איז געווען? דאס וואס זיין צורת קדשו איז געווען **עפעס וואס איז מבטל די פלשתים**, דאס איז געווען זיין "גאולה" וואס האט אים געראטעוועט און אפגעהיטן. זאגט דער פרקי דרבי אליעזר אז מיט די דאפלטע מ"ם'ען פון "**כי עצמת ממנו מאד**," וואס ברענגט ארויס **יצחק אבינו'ס כח**, אז ער איז דא אינגאנצן מיט א צורת קדשו מבטל צו זיין די פלשתים - **דאס איז די גאולה**; אז זייענדיג ביי די פלשתים זאל דאס נאר זיין אויף אן אופן אז מען איז זיי מבטל, און נישט חס ושלום פארקערט.

להאזין ולהתענג משיעורי קול שיחתי

שיעורים קצרים מדי יום ביומו
ושיעורים מדי שבוע בשבוע

אמעריקע: 605-477-5551

ארץ ישראל: 073-388-6653

אייראָפּע: 44-333-070-6593

פאר הערות, הוספות, נדבות, און באקומען דעם גליון אויפן אימעיל:

אימעיל:
machonsichoosi@gmail.com
טעלעפאָן:
605-477-5551,7